№ 196 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 9 1903 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 9 № 196

ԵՐԵՍՈՒՆԵՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Բաժանորդագրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 258.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
ԼՐԱԳԻՐԸ
1903 Թուին

12	ամսվանը	10	րուբլի
11	»	»	»
10	»	9	»
9	»	8	»
8	»	7	»
7	»	6	»
6	»	»	»
Մնացածները	ամսական	1	»

Եւրոպայում՝ 30 ֆր., Ամերիկայում՝ 6 դոլլար, Պարսկաստանում՝ 10 ր.

Հասցէն՝ Тифлисъ. Редакція „Мшакъ“.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեսողութեան խնամատարութիւն.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Խաղաղութեան համաշխարհային XII կոնգրէս. Ինչ է կատարվում Մակեդոնիայում. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. — Մի գրական նորութիւն։

ՏԵՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

—

Ներկայումս Ալեքսանդրոպոլումն է գտնվում է բժիշկների մի խումբ, որ պէտք է ժամանակաւորապէս օգնութիւն հասցնէ թէ քաղաքի և թէ գաւառի աչքով հիւանդներին։ Այդ խումբը գարնանը այցելեց Նոր-Բայազիտի, Նախիջևանի, Շարուրի և Երևանի գաւառները և մենք հաղորդեցինք նրա գործունէութեան մասին տեղեկութիւններ։ Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, բժիշկների խումբը գտաւ աչքով հիւանդների չափազանց մեծ բազմութիւն և այդ հիւանդների մէջ այնպիսիներին, որոնք ունէին վտանգաւոր տկարութիւններ և դատապարտված էին կուրութեան։

Ինչ կը պարզէ խմբի գործունէութիւնը Ալեքսանդրոպոլի գաւառում—այդ մասին ապագան ցոյց կը տայ, բայց մենք այժմեանից իսկ նախատեսնում ենք, որ իրականութիւնը շատ անմխիթարական փաստեր պէտք է յայտնագործի մեր առաջ։ Ինչպէս Նոր-Բայազէտի գաւառում, այնպէս և այստեղ հանդէս կը գան բազմաթիւ աչքի հիւանդութիւններ, որոնք մնալով անխնամ և առանց բժշկութեան, ստացած կը լինեն ծանր բնաւորութիւն։

Ալեքսանդրոպոլի գաւառի ազգաբնակութիւնը պէտք է բաց չը թողնէ յարմար առիթը և դիմէ բժշկական խմբին օգնութիւն խնդրելու իր հիւանդների համար։ Տեսողութիւնը չափազանց կարևոր և էական զգայարաններից մէկն է և չէ կարելի անփոյթ կերպով վերաբերվել ազգաբնակութեան մէջ տարածված աչքի տկարութիւններին։ Տեսողութեան ամէն մի թերութիւնը և արատը ոչ միայն անախորժութիւն և դժբաղդութիւն են ամէն մի անհատի համար, իբրև մարդկային մի էակի, այլ և խոչընդոտ են նրա տնտեսական գործունէութեան։ Իսկ այնտեղ, ուր հիւանդութիւնը վարակիչ և սուր արտայայտութիւններ է ստացել, առաջ է գալիս ժողովրդական մի աղէտ, ողբալի իր տխուր հետևանքներով ամբողջ մի շըրջանի համար, քայքայիչ իր ազդեցութիւններով։

Անկասկած՝ շատ մխիթարական կը լինէր, որ բժշկական խմբի ժողոված տեղեկութիւնները տային նպաստաւոր արդիւնք և իրականութիւնը աւելի լաւ լինէր, քան մենք ենթադրում ենք։ Բայց եթէ փաստերը ցոյց կը տան նոյնը, ինչ որ Երևանեան նահանգի միւս մասերում, անհրաժեշտ է այն ժամանակ հարց յարուցանել բանալու Ալեքսանդրոպոլում մըշտական հիւանդանոց աչքի հիւանդութիւնների համար, որ օգնութիւն հասցնէր ազգաբնակութեան ամէն ժամանակ և կարողանար վաղօրօք հասցրած բժշկական օգնութիւններով առաջն առնել, թէ վարակիչ հիւանդութիւնների տարածվելուն և թէ երևեցած հիւանդութիւնները իրանց սաղմնային վիճակի մէջ խեղդելուն։

Բժշկական խմբի գործողները մասնագէտներ են և ուղարկված են կոյրերին խնամող հոգաբարձութեան կողմից, որ իր գործունէութեամբ էական օգնութիւն է հասցրել Ռուսաստանի շատ տեղերում։ Թող Ալեքսանդրոպոլի գաւառը իր կողմից աշխատէ կարելիի չափ շատ օգնութիւն ստանալու խմբի այցելութիւնից ժողովրդական առողջութիւնը բարելաւելու նպատակով։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Кавказъ» լրագրում կարդում ենք. «Որպէս լրացումն այն տեղեկութեան, որ տպագրված էր «Кавказъ» լրագրի 235-րորդ համարում սեպտեմբերի 4-ին, առաջ ենք բերում, համաձայն Բագուի նահանգապետի հաղորդագրութեան, որ հիմնված է ստուգված տեղեկութիւնների վրա, հետևեալ փաստերը.—սեպտեմբերի 2-ին, Բագու քաղաքի հայոց եկեղեցու գաւթում տեղի ունեցած անկարգութիւնների ժամանակ, սպանված են ամբոխից երկու մարդ, հիւանդանոցում վէրքերից մեռել են երեք հոգի և եօթ հոգի էլ պառկած են ծանր վիրաւորված։ Թեթև վիրաւորվածները, որոնց վէրքերը միանգամ կապված են միայն, հինգ հոգի են։»

—

Կիրակի, սեպտեմբերի 7-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, տեղի ունեցաւ չքաւորների տան հիմնարկութիւնը, որ պէտք է շինվի Ն. Զուբալովի անունով։ Հիմքը գցելուց առաջ կատարվեց մաղթանք և ապա կարդացվեց պղնձեայ տախտակի վրա փորագրված այն արձանագրութիւնը, որ պէտք է դրվէր հիմքի վրա։ Հանդէսին ներկայ էին Թիֆլիսի քաղաքագլուխ իշխան Արղութեան, քաղաքային վարչութեան անդամները, ձայնաւորները և հասարակութեան խուռն բազմութիւն։ Չքաւորների տունը շինվում է Մեծ և Փոքր Սուդների փողոցների անկիւնում։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ պետութեան տարրական դպրոցների միջոցներն աւելացնելու և նրանց թիւը շատացնելու համար որոշված է բաց թողնել պետական գանձարանից տարեկան մէկ միլիօն րուբլու լրացուցիչ կրէդիտ, իսկ եկեղեցական ծխական դպրոցների համար—400,000 րուբլի։

—

Շաբաթ, սեպտեմբերի 6-ին, Հաւլաբարի ժողովրդական թատրոնում հայ սիրողները խաղացին «Փանդուխտ Օջախ» կոմեդիան և «Խօլերա» վօդևիլը։ Կոմէդիան սպասված աջողութեամբ չանցաւ, բայց և այնպէս բաւարար էր. վօդևիլն աւելի աջող անցաւ, որի մէջ պ.պ. Սարեան և Միրզոյեան իրանց աշխոյժ խաղով շատ զուարճացրին ժողովրդին։ Այդ գիշեր վերջին անգամ մասնակցեցին ներկայացման քոյրեր օր. օր. Վարսենիկ և Աստղիկ, որոնք ժողովրդական թատրոնի համար բաւական լաւ ույժեր են կազմում։ Ցանկալի է, որ նոյն եռանդով շարունակվեն հայ սիրողների տուած ժողովրդական ներկայացումները և ուրիշ հայ օրիորդներ, հետևելով վերոյիշեալ ընկերուհիների բարի օրինակին, լրացնեն բեմի կանացի ույժերի պակասորդը։ Ներկայացմանը ներկայ էր գոհացուցիչ թւով հասարակութիւն։

—

Հաղորդակցութեան ճանապարհների մինիստրութիւնը մշակել է մի ամբողջ չարք միջոցներ ճանապարհորդների տեղափոխութիւնը երկաթուղիներով կանոնաւորելու և բարւոքելու համար։ Վճռված է սահմանել ճիշդ և մանրամասն կանոններ ճանապարհորդների համար, ուժեղացնել հասարակութեան պատասխանատուութիւնը այդ կանոնները խախտելու համար, սահմանափակել այն ծանրոցքի քանակութիւնը, որ թոյլ է տրվում ձրիաբար տեղափոխելու մարդատար գնացքներում։ Սրա հետ միասին որոշված է պարտաւորեցնել գնացքների վրա ծառայողներին հսկել, որ ամէն մի ճանապարհորդ ունենայ իր որոշ տեղը վագոնում, որ վագօնը լինի մաքուր և որ ձեռքի ծանրոցքները տեղաւորվեն վագօնում կանոնաւոր և յարմար կերպով։

—

Պետական խորհրդի առաջիկայ նստաշրջանում կը քննվի գիւղատնտեսական կրթութեան վերաբերեալ կանոնագրութիւնը, որ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ԳՐԱԿԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

„Բանբեր Գրականութեան և Արուեստի“. Գիրք առաջին։ Խմբագիր՝ Ն. Ադոնց, հրատարակիչ՝ Ա. Մելիքեան։ Պետերբուրգ, 1903։

—

Վաղուց մենք սպասում էինք այս նոր վեցամսեայ հրատարակութեան, բայց, խոստովանում ենք, չէինք սպասում, թէ նա այսքան հաճելի մի նորութիւն կը լինի մեր գրականութեան մէջ։ Այս առաջին գիրքը մենք թերթեցինք մեծ հաճութեամբ։ Հաճոյք պատճառում է ամենից առաջ արտաքինը. գործիչները ամէն խնամք թափել են, որ հրատարակութիւնն ունենայ մ օ դ ե ր ն խիստ որոշ ոճի բոլոր յատկութիւնը։ Առաջին հայեացքը ցոյց է տալիս, որ գործ ունինք տպագրական արհեստի ամենավերջին խօսքի հետ։ Շապիկը, թուղթը, որի վրա տպված է գիրքը, դեկադենտական ոճն են հանում ձեր առջև։ Մաքուր, նոյն իսկ գեղեցիկ հրատարակութիւն է։ Գրքի վերջում դրված 22 հատ առանձին պատկերները վկայում են, որ Պետերբուրգի մամուլը ամէն ժամանակ կարող է տալ հանգուցեալ Գուլամիրեանցի «Արաքս» գեղարուեստական հրատարակութեան շարունակութիւնը, եթէ կամենայ։

Սակայն արտաքինը, ինչպէս գիտէք, ամէն ինչ չէ։ Ձեռք առնելով մի սիրուն հրատարակութիւն, մենք իսկոյն և եթ ուզում ենք իմանալ՝ համապատասխանում է արդեօք ներքինը արտաքինին, գեղեցկութեան մէջ արդեօք կայ և բովանդակութիւն։ «Բանբերի» երիտասարդ խմբագիրը ընթերցողի այս հարցերի առաջև կարող է չը կարմրել. բովանդակութիւն, այո, կայ և այս կողմից էլ գրական այդ ժողովածուն դարձել մի հաճելի նորութիւն է, որը միայն կարելի է ողջունել ամբողջ սրտից։

Այսպէս է ընդհանրապէս։ Մանրամասնութիւնների մէջ, սակայն, միայն լոյսեր չեն երևում, կան և շատ ստուերներ։ Առաջ ցոյց տանք ստուերները։ Եւ դրա համար փոխանակ սկզբից նայելու յօդուածներին, մենք կը դիմենք խմբագիր պ. Ադոնցի մի ընդարձակ գըրուածքին, որ գրքի երկրորդ մասում է զետեղված։ Այդ գրուածքի վերնագիրն է. «Գրական նշմարներ—Դեկադանս և սիմբօլիզմ»։ Որ պ. Ադոնց համակրում է այս մօդերն ուղղութիւններին, այդ արդէն ցոյց են տալիս մի շարք ինքնուրոյն և թարգմանական ոտանաւորները, որոնք զետեղված են գրքի մէջ։ Եւ որպէս զի առող չը լինի, թէ այդ համակրանքը պատահական մի զգացմունք է, պ. Ադոնց իր այդ յօդուածի մէջ հանդիսանում է դեկադանս և սիմբօլիստ ուղղութիւնների պաշտպան. նա բերում է բազմաթիւ վկայութիւններ ֆրանսիացի դեկադենտ գրողներից և ուզում է ապացուցանել որ նոր ուղղութիւնները ունեն իրանց պատմական հիմքը, որ նրանք նոր աշխարհայեացքների արտայայտութիւններն են, որ չէ կարելի նրանց վրա նայել իբրև անկման, իբրև անմիտ ու անհիմն հոսանքների վրա։

Մենք երկար չենք կանգ առնի այդ տեսութեան վրա, որովհետև միտք չունենք քննադատելու նոր ուղղութիւնները փաստաբանող դատողութիւնները։ Սա մեզ շատ հեռու կը տանէր։ Մենք նոյն իսկ ընդունում ենք, որ տեսականապէս ապացուցված է դեկադանսի և սիմբօլիզմի գոյութեան իրաւունքը։ Ընդունենք, որ այդպէս է։ Բայց մի առարկութիւն մեր կողմից։ Մարդուն խօսելու հրաշալի ընդունակութիւնը տուած է, որ նա պարզ կերպով հասկացնէ իր նմանին իր մտքերը։ Եթէ չկայ այդ պարզութիւնը, ես չեմ կարողանում հասկանալ իմ լսածը, իմ կարդացածը,—ուրեմն ոչինչ է այդ խօսքը, մեռած է, գոյութիւն չունի։ Թող լինեն ոչ միայն տաղանդներ, այլ նոյն իսկ հանճարներ. բայց եթէ նրանք չեն կարողանում պարզ, ամենքին հասկանալի լեզուով ասել, թէ ինչ են զգում և ինչ են ուզում որ զգան նրանց լսողները,—ինձ համար նշանակութիւն ունենալ չեն կարող այդ տաղանդների և հանճարների մտաւոր բարձր կարողութիւնները։ Ես մարդ եմ, խօսում եմ ինձ շրջապատողների հետ այնպէս, որ ինձ հասկանան. և ես կամենում եմ, որ ինձ հետ էլ խօսեն այնպէս, որ ես էլ հասկանամ։ Այս տարրական մարդկային պահանջներին չեն համապատասխանում դեկադանս և սիմբօլիստ ուղղութիւնները։ Եւ հէնց այս պատճառով էլ նրանք ապագայ չունեն, հէնց այս պատճառով էլ չեն կարող մարդկութեան մէջ դեր կատարել։

Դեկադանս ուղղութիւնը դեռ ռուսահայերի մէջ չէ մտել։ Բայց թիւրքահայերը, որոնք սկզբից և եթ ֆրանսիական գրականութեան խիստ ազդեցութեան տակ են եղել, արդէն տուել են մի քանի դեկադենտ բանաստեղծներ։ «Բանբերը» նրանց է դիմել և տուել է բաւական թւով ինքնուրոյն ոտանաւորներ։ Կարդում էք այդ ոտանաւորները մէկ անգամ, երկու, երեք և աւելի անգամ, գտնում էք ուժեղ բառեր, արտայայտութեան աղուոր ձևեր, միտք, բայց պատկերացում չէք գտնում, որքան էլ գլուխ պատռէք։ Միայն մշուշ, միայն խառնափնթորութիւն, միայն ինչ-որ անհասկանալի ակնարկներ։ Ձեզ ողողում են բառեր, նախադասութիւններ, դուք մնում էք շուարած, որովհետև չէք հասկանում։ Որպէս զի օրինակով ցոյց տուած լինենք այս պատկերը, հրաւիրում ենք ընթերցողին կարդալ հետևեալ ոտանաւորը.

Ամեն տափի խորքէն յանկարծ ցատկող վեր,
Ամեն ծաղկի բաժակին տակ պահված օձ,
Դաշտին մէջ փոս, ճառագայթին քով ստուեր,
Դգուանքներու ներքև յանկարծ սառած ծոց—
Ցանկքին վրա իջած լուսինը մօտիկ
Ու սրտին վրա ծագած աչքերը պայծառ...
—Ուրուականնե՛ր որ մեր մէջէն կը շրջիք
Ու կը փըչէք յոյսերուն վրա բոցավառ...
Անցէ՛ք, անցէ՛ք, վախցող չի կայ ա՛լ ձեզմէ,
Ա՛լ խնդուքին մէջ խառնված է հառաչ,
Ա՛լ ընկրկումը շարժման մէջն է յառաջ։
Հիմա, միայն տրտմութիւն մ՚որ կը ճզմէ,
Հիմա, քաշված դժուար ճամբուն ծայրն անել,
Լուռ, անտրտունջ, քայլերը ետ դարձնել...

Տեղի պակասութիւնը չէ թոյլ տալիս մեզ ուրիշ մեծ կտորներ բերել։ Ահա «Աղօթք» ոտանաւորից վերցրած մի քանի տողեր էլ.

Հոգիիս մէջ այրի կարապ մը կը չարչարուի,
Ու հոն նոր թաղուած մեռելներուն վրա
Աչուըներէս վար՝ արիւն անձրև մը կը տեղայ...
Անդամալոյծներու բազմութիւններ կանցնին
արտիս ճամբաներէն,

մշակել է արքունի կալուածների և երկրագործութեան մինիստրութիւնը։ Համաձայն այդ կանոնադրութեան, գիւղատնտեսական ուսումնարանները բաժանւում են երկու տեսակի— ա) գիւղատնտեսական գործիչներ նախապատրաստող և բ) գիւղատնտեսական գիտելիքներ տարածող ուսումնարաններ։ Առաջին տեսակին պատկանում են միջնակարգ վեց դասարանեան ուսումնարանները, ստորնակարգ երեք դասարանեան ուսումնարանները և ստորնակարգ գիւղատնտեսական տարրական դպրոցները, որոնց հանրակրթական առարկաների դասընթացքը հաւասար է ժողովրդական լուսաւորութեան երեք դասարանեան ուսումնարանների դասընթացքին, վերջապէս գործնական գիւղատնտեսական ուսումնարաններ, որոնց նպատակն է նախապատրաստել տեխնիկ բանւորներ գիւղատնտեսական զանազան ճիւղերի—այգեգործութեան, գինեգործութեան, մեղուաբուծութեան, անասնաբուծութեան և իւղագործութեան համար։ Այս դպրոցներում դասընթացքը կը տևէ մէկից մինչև երեք տարի։ Երկրորդ տեսակի ուսումնարաններին պատկանում են գիւղատնտեսական դասարանները, կուրսերը, ընթերցանութիւնները, դպրոցները այն անձերի համար, որոնք ցանկանում են տեսական և գործնական տեղեկութիւններ ունենալ գիւղատնտեսութիւնից, օրինակելի արհեստութիւնները, թանգարանները և գրադարանները։

—

ԱԲԱՍԹՈՒՄԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Բագուտենի Գէորգ Միրզաբէկեանցը, տեսնելով որ տեղիս ժողովուրդը իր աղքատութեան պատճառով չէ կարողանում տեղական դպրոցում հայոց լեզուի և կրօնի դասատուի ռոճիկը տալ, նուիրեց այս նպատակով հարիւր քսան րուբլի իր Եղիսաբէթ փաղամեարկ դատեր յիշատակին»։

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Վերին-Ագուլիսում տօնեց իր քահանայագործութեան 50-ամեակը Մովսէս աւագ քահանայ Մէլիք-Ստեփանեանց։ Տէր-Մովսէսը մօտ ութսուն տարեկան մի ծերունի է, որը առատ նիւթ է տալիս իրան այցելող բանասէրներին. Նա Ղարաբաղի մէլիքների ցեղից է, հետաքրքրված է եղել Ղարաբաղի անցեալով և այնպէս մանրակրկիտ, եթէ կարելի է ասել, ուսել, ուսումնասիրել և այնպէս կենդանի է պատմում թէկուզ իրանից մի երկու դար առաջ պատահած դէպքերը, կարծես անձամբ մասնակցած լինի պատմական բոլոր անցքերին։ Նա աչխոյժ մի ծերունի է և իր պարզութեամբ սիրելի ամբողջ Գողթանին։ Տօնը շնորհաւորելու համար եկել էին բոլոր գիւղերից։ Տէր հայրը գոհ էր և ուրախ պատմութիւններ էր անում իր անցեալից։ Մասնաւոր շրջանում հաւաքվեց 200 րուբլի և ուղերձի հետ մատուցվեց տէր-հօրը։

—

ՂՈՒԲԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Հացահատիկների բերքը այս տարի խիստ լաւ է, ցորենը, գարին առատ են. ցորենը ծախվում է 60—70 կ., իսկ գարին 40 կ. պուդը։ Հունձը մի քանի տեղերում ուշ սկսեցին, որովհետև հնձող մշակներ չէին ճարվում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ XII ԿՕՆԳՐԷՍԸ

—

Այսօր, սեպտեմբերի 9/22-ին, Ֆրանսիայի Ռուէն քաղաքում, բացվում է խաղաղութեան համաշխարհային XII կօնգրէսը։

Անկասկած, մի այնպիսի ժամանակ, երբ մարդկային արիւնը վտակի նման հոսում է Թիւրքիայում, երբ ամեն կողմից պատերազմի չարագուշակ ձայներ են լսվում, շատերը տրամադիր կը լինեն ակնարկօրէն վերաբերվելու խաղաղասէրների գործունէութեան և այն անխախտ հաւատին, որ տածում են նրանք խաղաղութեան վերջնական յաղթանակի մասին։ Ներկայ կօնգրէսը իր նախորդների նման անզօր է, ի հարկէ, կանգնեցնելու արիւնհեղութիւնը, անզօր է յանկել անելու իր ձայնը Եւրօպայի քաղաքական շրջաններին և կառավարութիւններին, բայց գուցէ նա կը հանդիսանայ մի լուրջ, այլ պլատօնական բողոք, իբրև արտայայտիչ համամարդկային խղճմտանքի, այն նեղ, շահախնդրական քաղաքականութեան դէմ, որով համակված են այսօր եւրօպական ազգեր և կառավարութիւնները։

Կօնգրէսը տևելու է 4 օր, մինչև սեպտեմբերի 13/26-ը։ Ինչպէս ցոյց է տալիս մեզ ուղարկված ծրագիրը, բացման օրը Բեռնի միջազգային բիւրօյի քարտուղարը կը կարդայ մի զեկուցում այն դէպքերի մասին, որոնք տեղի են ունեցել երկրագնդի վրա 1902 թ. մայիսի 1-ից մինչև 1903 թ. սեպտեմբերի 1-ը և որոնք կապ ունեն խաղաղութեան և պատերազմի հետ։ Այդ հարցերի շարքում մենք նկատում ենք օրակարգի մէջ նաև մակեդօնական և հայկական հարցերը։

Կօնգրէսի քննութեան ենթակայ միւս էական հարցերի մէջ աչքի են ընկնում հետևեալ զեկուցումները. 1) պատերազմների տնտեսական պատճառները, 2) պրօֆէսօր Մէրինյակի զեկուցումը՝ օդի ազատութեան մասին, 3) զեկուցում այն խնդիրների մասին, որոնք կարող են առաջ բերել միջազգային վէճեր, ինչպէս Մակեդոնիայի, Մանջուրիայի, Հայաստանի խնդիրները։ Այդ զեկուցումները լուսաբանված են պատմական փորձութիւններով, 4) զեկուցում՝ խաղաղութեան իրաւունքի մասին, 5) զեկուցում՝ խաղաղութեան դրօշակի ընտրութեան մասին։

Կօնգրէսի մի քանի նիստերը կայանալու են Հավր քաղաքում, որ պատրաստել է շքեղ ընդունելութիւն կօնգրէսի անդամներին։

Հ. Ա.

ԻՆՉ Է ԿԱՏԱՐՎՈՒՄ ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅՈՒՄ

—

Հնկայ կապիտանը. Խաղաղ կեանքը վաղուց վերացել է Մակեդոնիայից. այնտեղ ամէն տեղ չարագուշակ արիւն է հոսում, զէնքերի շաչիւն է լսվում։ Մակեդոնացի գեղջուկը թողել է իր լուծն ու արօրը, իր շուքն ու մաճակը և զէնքը ձեռքն առած կռվում է յանուն ազատութեան՝ թիւրքական անտանելի դարաւոր լծից թափ ջախջախելու համար։ Եւ այդպիսի օրհասական դրութիւնը շատերին հերոսացրել է, շատերին փառքի ու պատւի պսակ է պարգևել։

Ահա մի այդպիսի հերոս գեղջուկ է կապիտան Պաւելը, որի անունից դողում են Ենիջեվարդի և Գումենիցայի գաւառները, որի քաջագործութիւնների համբաւը արդէն Մակեդոնիայի մէկ ծայրից մինչև միւսն է հասել։

—Նա ծնվել է Մակեդոնիայի Բուլղարինովօ գիւղում, գրում է «Београдске Новине» թերթը։ Նա առաջ խաղաղ գիւղացի էր։ Բայց երբ թիւրքերն սպանեցին նրա հօրն ու քրոջորդուն, երբ խլեցին, աւերեցին ամբողջ ունեցուածքը, այն ժամանակ Պաւելը թողեց խաղաղ կեանքը, հաւաքեց իր շուրջը իր նրման թշուառներին ու հալածուածներին, կազմեց մի հրոսակախումբ և սկսեց կռւել թիւրքերի դէմ, սպանել, հալածել նրանց։ Նրա անունը շուտով յայտնի դարձաւ։ Քրիստոնեաները սկսեցին սիրել այդ անունը, իսկ թիւրքերը սարսափում էին նրանից։

—Պաւել, ինչու ես թողել քո նախկին պարապմունքները, հարցրեց մէկ անգամ մի ուրիշ գիւղացի՝ Գենչեվ անունով.

—Ես առաջ խաղաղ ու ազնիւ մարդ էի, պատասխանում է Պաւելը, իսկ այժմ մարդասպան։ Ես սպանելու եմ ամեն մի պատահող թիւրքի. սպանելու եմ, որովհետև նրանք էլ միայն սպանում ու աւերում են...

Եւ նա այդպէս էլ անում է։ Պաւելը դարաւոր ստրկութեան մէջ ճնշված ժողովրդի մարմնացած բողոքն է։ Նա իբրև այդ ժողովրդի հարազատ զաւակ սարսել է նրա կեանքով, իր վրա կրել է նրա թշուառութիւնը, նրա ցաւերը։ Եւ այժմ ամեն բոպէ առաջ է անցնում, երբ հարկաւոր է լինում քրիստոնեաներին պաշտպանել, թշուառութիւնից ազատել։

Հէնց դա է պատճառը, որ ժողովուրդը այնքան սիրում է այդ անվախ գեղջուկին, միշտ պատսպարում է, մնունդ է մատակարարում նրա խմբին, ենթարկվելով թիւրքական հալածանքների։

—Կապիտան Պաւել... այդպէս է անուանում ժողովուրդը իր հերոսին։ Կապիտան Պաւելին խնամ արէք, նրա օգնութիւնը խնդրէք, բացականչում են նեղված գիւղացիները։

Եւ Պաւելը օգնում է բոլորին, կատարում է բոլորի ցանկութիւնը։ Նա փոկարար հրեշտակի նման միշտ վրա է հասնում և գիւղերն ու ազգաբնակութիւնը թիւրքերի յարձակումից ազատում։ Նրա խումբը այնքան քաջագործութիւններ է կատարել, այնքան անսպասելի յաղթանակներ է տարել, որ ժողովուրդը նրան «անյաղթելի հերոս» է անուանում։

Շատերն էլ նրան «հնկայ կապիտան» են անուանում և դա միանգամայն համապատասխանում է նրա կազմուածքին ու արտաքինին։ Հսկայական, պինդ կազմուածք, երկար ու խիտ մօրուք, խիտ, միշտ հրամայողական հայեացք—ահա կապիտանի արտաքին յատկութիւնները։ Նա երբէք չի սափրում մազերը, որ և աւելի ահարկու է դարձնում դէմքը։ Երբէք ժպիտ չի դալիս երեսին. նա միշտ մռայլ ու տխուր է։ Նրա գլխարկի վրա խոշոր տառերով գրված է մի խորհրդաւոր նշանաբան՝ «Մահ կամ ազատութիւն»։ Թէ խմբապետը և թէ նրա ամբողջ խումբը մակեդօնական ազգային շորեր են հագած, որ և մի խորհրդաւոր տեսք է տալիս նրանց։

Ով որ ուզում է գաղափար կազմել մակեդօնական հերոսների մասին, թող տեսնի «հսկայ կապիտանին»։ Ով ուզում է հասկանալ, թէ ինչու թիւրքիան իր ամբողջ զինուորական ոյժով չի կարողանում ճնշել ապստամբութիւնը, պէտք է տեսնի գոնէ այդ հսկայի հրոսակախումբը։

Բօլգարիայի յայտարարութիւնը. Անգլիական «Daily News» լրագիրը առաջ է բերում բօլգարական մինիստր նախագահ Պետրովի յայտարարութիւնը Անգլիայի քաղաքական ներկայացուցիչներին։

—Բօլգարական կառավարութիւնը, ասել է գեներալ Պետրով, վճռել է կատարել պարտականութիւնները իր սերիշխան Թիւրքիայի վերաբերմամբ և առաջնորդվել մեծ պետութիւնների խորհրդով, որքան որ դա հնարաւոր է ներկայ անբնական պայմաններում, բայց մենք վախենում ենք, թէ արտասահմանում չը գիտեն իրերի ներկայ դրութիւնը։

Բօլգարիան բաւականաչափ զօրք չունի, որպէս զի հրոսակախմբերին արգելէ սահմանն անցնել։ Միւս կողմից Թիւրքիան ազատ թողնում է հրոսակախմբերին դէպի Բօլգարիա։ Նրանց տեսնելիս թիւրք զինուորները աչխատում են թաղնվել։ Թիւրքիան կարծես դիտմամբ քաջալերում է ապստամբութիւնը, որպէս զի սարթ ունենայ ոչնչացնելու Մակեդօնիայի քրիստոնեաներին։

Բօլգարներին և մակեդօնացիներին միացնող կապերը թոյլ չեն տալիս, որ հրամայենք բօլգար զինուորներին գնդակահարելու իրանց հարազատ եղբայրներին։ Այդպիսի հրամանը կարող էր միայն անհնազանդութիւն ու անկար-

Ու բարիկ ոտքերով կոյրեր անոնց հետ՝
Աղօթողի մը պատահելու աստուածային յոյսով...
Եւ անապատներուն կարմիր շուները ամբողջ
գիշեր մը ոռնային,
Ցուաճատօրէն աւազներու վրա ողբալէ յետոյ,
Անծանօթ ծառիս վրան՝ որ, աւա՜ղ, և ոչ մէկէդ
չի հասկցուիր...

Կարդում ենք այսպիսի տողեր, մնում ենք մոլորութեան վարանումների մէջ, իսկ սիմբօլիստ և դեկադենտ հեղինակները սառում են մեր ականջին. փոյթ չէ, որ չէք հասկանում, փոյթ չէ նոյն իսկ, եթէ դուք այնպէս չէք հասկանում բառերն ու պատկերները, ինչպէս հասկացել է հեղինակը։ Գլխաւորն այն է, որ դուք յուզեր զգաք, զգաք և այն, որ մեր կեանքի ներկայ դրութեան համար, մարդկային ոգու որոնումների համար չատ հարկաւոր է այսպիսի գեղարուեստը։

Բայց դուք այս բացատրութիւնից աւելի ևս շփոթվում էք, աւելի ևս գլուխ էք կորցնում։ Անհասկանալի է մնում, թէ ինչու պարզ ու հանրամատչելի չը պիտի լինի մարդկային ոգու որոնումների բանաստեղծութիւնը, ինչու պէտք է «այրի կարապ» ասենք, փոխանակ պարզ արտայայտելու այն միտքը, որ հեղինակը հասկանում է այդ բառերի տակ։

Դուք պարզօրէն, մարդկօրէն խօսել չը գիտէք, պ.պ. սիմբօլիստներ և դեկադենտներ. դուք պիւթեան պատգամախօսների մշուշային, զառանցական ձայներ էք արձակում։ Ձեզ հետ չէ կարող գնալ առողջ, բնական միտքը. ձեզ չի հասկանայ մարդկութիւնը։ Եւ եթէ պ. Աղոնց, ոգևոչանալով այդ տեսակ գեղարուեստի վրա, ուր «սրտի ճամբաներէն անդամալոյծները բազմութիւններ կանցնին», ուր «կարապները թունաւորուած լիճերէն» գաղթում են, ուր թառամում են «ապիտակ վարդերն աղօտ յայտնութեան» և ուր «ապիտակ ուրուներ» են կանչվում, լցնէր իր «Բանբերը» մարդկային ոգու որոնումների զառանցանքներով, մենք դէմ կը գտէինք այդ ժողովածուն և կասէինք. «Ափսոս աշխատանք, ափսոս թուղթ ու մելան»։ Բարեբախտութիւն է և մեծ բարեբախտութիւն, որ դեկադանսը «Բանբերի» մէջ, գոնէ այս առաջին գրքում, չատ քիչ տեղ է բռնում։ Մենք անձամբ տրամադիր ենք ընդունելու, որ այդ քիչ քանակութիւնն էլ բերված է ոչ իբրև դաւանանք, ուղղութիւն, հաստատուն հիմք, այլ իբրև նմուշ, որ պիտի ծանօթութիւն տայ մօդեռնականութեան մասին, թէև համոզված ենք, որ նոյն իսկ այդ փորձն էլ, այդ ծանօթութիւնն էլ աւելորդ են մեզ համար։ Հայոց գրականութիւնը պակասութիւններ չատ ունի, բայց ոչ ոք չի ասի, թէ այդ պակասութիւններից մէկը դեկադանսի և սիմբօլիզմի բացակայութիւնն է։ Այնպիսի մի ժողովածու, որպիսին է «Բանբերը», պիտի ունենայ մի ձգտում—ժողովրդականանալ, տարածվել, դառնալ ընտանիքների ընթերցանութեան գիրք։ Դրա համար նա պէտք է պարզ լինի և հանրամատչելի։ Թող խմբագրութիւնը ի նկատի ունենայ մեր ընթերցող հասարակութիւնը։ Մենք ունենք ընթերցողներ, որոնք պարզ, տաք ու կենդանի խօսքը կարող են հասկանալ և յարգել։ Մօդեռնականութիւնը գուցէ մի փոքրիկ հետաքրքրութիւն ներկայացնէր այսպէս անուանված՝ կրթված դասակարգի համար, բայց այդ դասակարգը, փառք Աստուծու, հայ ընթերցող չէ, գիտէ որ կարելի է հայ լինել առանց հայերէն գրելու և կարդալու։

Աղքատ ու խղճուկ է մեր գրականութիւնը։ Ցանկալի է, չափազանց ցանկալի, որ նրա մէջ երևան եկող իւրաքանչիւր նոր ոյժ իր կարողութիւնը, ընդունակութիւնները գործադրէ այնպէս, որ օգուտ տայ հասարակութեան, որ կատարած լինի ժամանակի առաջնակարգ, առմենակարևոր պահանջները։ Ոյժ ու ժամանակ վատնել դեկադանսի երևակայական հմայքները մեր մէջ տարածելու համար,—մենք ճիշդն ասած, չենք հասկանում մի այսպիսի պաշտօն։ Ինչու վատնել ոյժերը անբովանդակի, անիմաստի վրա, քանի որ մեր առջև կան աւելի մեծ կենսական հարցեր ու պահանջներ։ Ինքը, «Բանբերը» չատ լաւ ցոյց է տալիս, թէ եռանդն ու բարի կամքը ինչեր կարող են անել մեզ համար՝ Պետերբուրգի պէս մի մեծ կենտրոնում։

Այստեղ մենք թողնում ենք ոտաւորները և դիմում ենք լոյսերին։ Լուսաւոր, վերին աստիճանի ուրախալի երևոյթ է, որ «Բանբերի» մէջ լայն տեղ են գտել թիւրքահայ գրողները։ Ժամանակի խուլար չարիքներից մէկն է այն ցաւալի անջատումը, որ գոյացել է ռուսահայ և թիւրքահայ գրականութիւնների մէջ։ Այս երկու հատուածները այնքան են հեռացել իրարից, այնքան են մօտանում իրար, որ օտարազգան, իրար անհասկանալու չափ խորթութեան պատկերն են տալիս։ Շատ անգամ է նկատված թիւրքահայ գրողների կողմից, որ մենք, ռուսահայ գրողներս, իբր թէ, ուշադրութիւն չենք դարձնում թիւրքահայ գրականութեան վրա, արհամարհում ենք նրան։ Բայց այդպէս է։ Ուշադրութեան կամ անուշադրութեան հարց կարող է լինել այնտեղ, ուր առարկայ կայ ձեռքի տակ։ Ինչ անենք մենք, երբ թիւրքահայ գրականութիւնը մեզ չէ հասնում և չէ հասնում այն պատճառով, որ չեն ուղարկում մեր կողմերը գրքեր, նոր-նոր հրատարակութիւններ։ Աւելին կասենք։ Մաքը Թիֆլիսի հայ խմբագրատները, ոչ մի տեղ չեն ստացվում Կ. Պօլսի նոյն իսկ չատ լրագիրներ և այլ պարբերական հրատարակութիւններ։ Ինչու։ Որովհետև անկարելի է փոխանակել ռուսահայ թերթերի հետ, իսկ ձրի ուղարկել չեն ուզում խմբագիրները։ Ուրեմն, բացի հասարակ փոխանակութեան հարցից, այդ խմբագիրների համար ուրիշ, աւելի բարձր ոչ մի գաղափար չը կայ։ Այսպիսով ահա առաջացել է կատարեալ անծանօթութիւն։ Եւ այս կացութեան մէջ, ասում ենք, չատ ուրախալի է, որ «Բանբերի» էջերի մեծ մասը թիւրքահայերին են յատկացրած։

Եւ թիւրքահայ գրողները (խօսքը, ի հարկէ, դեկադենտների մասին չէ) հանդէս են եկել «Բանբերի» մէջ պատուով։ Այս առաջին գրքի զարդը կազմում է պ. Ա. Արփիարեանի «Կարմիր ժամուց» ընդարձակ, հետաքրքրական և գեղեցիկ պատմուածքը, որ կարդացվում է յափշտակութեամբ։ Նիւթը շօշափում է թիւրքահայոց կեանքի այն շրջանը, երբ թիւրքական ոչնչացնող ռէժիմի տակ սկսվում է բողոքող, դիմադրող կազմակերպութիւնը։ Պ. Արփիարեան խոշոր գծերով նկարել է մի չատ կենդանի տիպ. դա Հայրապետ էֆէնդին է, Կ. Պօլսի էֆէնդիական դասակարգի մի չատ բնորոշ ներկայացուցիչը։ Հարուստ, ազնուաչուք է էֆէնդին, մեծ ազդեցութիւն ունի ամբողջ թաղի վրա և խոհեմ է, զգոյշ, «ազգային քաղաքականութեան» ներկայացուցիչ է, այսինքն գիտէ, որ հայը Թիւրքիայի մէջ պիտի ապրէ գլխիկոր, հնազանդ, սուսիկ-փուսիկ։

(Կը շարունակվի)

գաղափարութիւն առաջացնել դորքի մէջ։

Բոլգարիան չէ ձգտում իր սահմաններն ընդարձակելու, չէ խնդրում Մակեդոնիայի միացումը և նոյն իսկ ինքնավարութիւնը։ Նա ուզում է միայն, որ քրիստոնեաների կեանքն ու գոյքը վտանգի չենթարկվի։ Արդեօք, անչափ ու չափ մեծ պահանջ է դա, որ պետութիւնները հրաժարվում են կատարելու։

Եթէ պետութիւնները քաղաքական հաշիւներից դրդված կարող են Մակեդոնիայի քրիստոնեաների կատարեալ ոչնչացումը թոյլ տալ, այն ժամանակ բոլգար ժողովուրդը, այդպիսի պատճառներ չունենալով, չի թոյլ տայ այդ։ Եւ ընթացիկ փաստերը ցոյց են տալիս, որ բոլգար ժողովուրդը ամեն կերպ աշխատում է օգնութեան ձեռք կարկառել արեան մէջ լողացող իր թշուառ եղբայրներին։

Իսկ քաղաքակիրթ աշխարհը, մեծ պետութիւնները—նրանք դեռ շարունակում են status quo-ի և խաղաղութեան մասին խօսել, թէև վաղուց արդէն խանգարված են թէ մէկը և թէ միւսը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Կ. Պօլսում, ինչպէս հաղորդում է «Zeit» լրագիրը, նկատվում է պատերազմական ոգևորութիւն։ Դրացնութիւնը ակսել է թոյլ տալ լրագիրներին մէջ լուրեր տպագրութեան բեմից և դրա մէջ տեսնում են սուլթանի քաղաքականութեան մէջ փոփոխութեան նշան՝ համապատասխանող պատերազմասէր կուսակցութեան ցանկութիւններին։ Ժողովրդին անդ-կութիւններ են հաղորդվում պատերազմական գործողութիւնների մասին՝ տրամադրութիւն պատրաստելու համար։ Սպասողութիւնները ընթանում են իրանց կարգով։ Բրուսայի վիլայէթում և Կ. Պօլսի մէջ մեծ թւով ձիեր են գնվում։ Գիւղացիներից ուղղակի խլում են ձիերը, տալով անդորրագրեր դրամը յետոյ ստանալու համար։ Այդ միջոցը արդէն վատ կերպով է ազդում երկրագործութեան վրա, որոնց մշակութիւնը շատ տեղերում բոլորովին դադարել են։ Թիւրքերի կռուասէր կեդրոններում ազատամիտների հետ, անկասկած, շատ նշանաւոր է։

—Բրիտանական դեսպանութիւնը Կ. Պօլսում տեղեկութիւն է ստացել, որ Բիտոլիի վիլայէթում Լէրինի և Օխրիդի շրջականերում թիւրքերը սոսկալի գազանութիւններ են կատարել քրիստոնեայ ժողովրդի մէջ։ Դեսպանութիւնը այդ մասին տեղեկագիր է ուղարկել Լոնդոն։

—Անգլիական լրագիրները հաղորդում են, որ մակեդոնական կազմակերպութիւնը կոչ է ուղղելու այս օրերս Լոնդոնում անգլիացիներին և ամերիկացիներին, հրաւիրելով նրանց կազմել ֆոնդ երկու միլլիոն ֆունտ ստերլինգի, կազմակերպելու համար Մակեդոնիայում, նրա ազատութիւնից յետոյ, միջազգային ոստիկանութիւն։ Անգլիական մամուլը վերջին օրերս շատ ուշադրութիւն է դարձնում մակեդոնական գործերին։ Սաստիկ անվստահութիւն է տիրում դէպի բոլգարական կառավարութեան գործելու եղանակը։

—Սերբիայում, արդարև, ինչ որ անհասկանալի բան է կատարվում, որ ցոյց է տալիս, թէ ներքին պատերազմի հեռանկարը շատ էլ հեռու չէ։ Սերբ օպաները ահա նորից պրօկլամացիա են հրատարակել բանակին։ «Ձեզ խաբում են ընկերներ, ջանալով համոզել ձեզ, որ յունիսի 10-ի դաւադիրներին զօրքից արձակելու գործը չէ կարող կարգադրվել իսկոյն արտաքին քաղաքականութեան բարդութիւնների պատճառով։ Դա ուղղակի հակասում է ճշմարտութեան։ Եթէ մենք, սերբերս մեր զօրքի այժմեան կազմութեամբ ստիպված լինենք մասնակցել արտաքին պատերազմի, մեր զօրքը արդէն ինքն իր մէջ կրելու է պարտութեան սաղմը։ Մի զօրք, որ բաժանված է երկու հակառակ բանակի, կարող է դիմանալ թշնամուն։ Ներկայումս, սերբիական զօրքում, հրամանատարութիւնը գնում է ոչ թէ վերևից, այլ ներքևից։ Թագաւորական հրամանները և հրովարտակները պառկում են, ոչ ոք չէ կամենում հնազանդել նրանց։ Սերբ զօրքի համազգեստը արատաւորված է արիւնով և ցեխով»։

—«Temps» լրագրի Սալոնի թղթակիցը մանրամասներով է նկարագրում, որ Մակեդոնիայի գիւղացիները կատարելապէս աւերվել են, և իրանց «պաշտպան» թիւրքերի և իրանց «ազատարար» բոլգարների ձեռքով։ Ժողովուրդը ծայրահեղ աղքատութեան մէջ է ընկել. կենդանիները բոլորը կոտորված են, երկրագործական գործիքները՝ փչացրած են այն պատրուակով, թէ նրանք կարող են զէնքի տեղ գործածվել, հացահատիկները այրվել են դաշտերում։ Ձմեռը գիւղացուն սպառնում է սովածութիւն, երկրագործին՝ կորիք և առևտրականներին՝ սնանկութիւն։

—Քաղաքական հորիզոնի վրա մի նոր հարց է ծագում, որ կարող է մի նոր կռուածաղիկ և վէճի առարկայ դառնալ եւրօպական մեծ պետութիւնների համար մանաւանդ, որ այդ հարցը կապված է Պարսկաստանի հետ։ Դա Բելուջիստանի խնդիրն է։ Այդ երկիրը, ինչպէս յայտնի է, գրացի է Հարաւային Պարսկաստանին, մի ժամանակ եօ Պարսկաստանի մասը կազմող, այժմ ներկայացնում է մի անտարբեր երկիր, ուր թափառում են աւազակաբարոյ ցեղեր, զանազան խաների իշխանութեան ներքոյ։ Տնտեսապէս նա անհիշան հետաքրքրութիւն է ներկայացնում, բայց իր աշխարհագրական դիրքի պատճառով առանձին կարևորութիւն ունի։ Իր տարածութեամբ նա գրեթէ հաւասար է Ֆրանսիային, թէև միայն կէս միլլիոն ժողովուրդ ունի այդ տարածութեան վրա։ Բայց նա, գտնվելով Հնդկաստանի, Աֆղանիստանի և Պարսկաստանի մէջտեղ, իր վրա է հրաւիրել վաղուց Անգլիայի ուշադրութիւնը, գանէ այն օրից, երբ ռուսաց վերջին նուաճումները Միջին-Ասիայում դարձրին ռուսներին հարևաններ հիւսիս-արևելեան Պարսկաստանի և Աֆղանստանի հետ։ Անգլիայի գործ դրած ռուսների ուշադրութեան շնորհիւ, այսօր գրեթէ ամբողջ Բելուջիստանը ընկած է անգլիական ազդեցութեան ներքոյ։ Եւ, ինչպէս նկատում է «Новое Время» լրագիրը, Բելուջիստանը այսօր de facto անգլիական տիրապետութեան ներքոյ է, կարաւանային այն ճանապարհը, որ նրանք շինել են Կվետտայից մինչև Սէյիստան, Բելուջստանի անապատների միջով, տէր է դարձնում նրանց այդ երկրին։ Այդ ճանապարհը այժմ քիչ-քիչ վերածվում է երկաթուղու և նրա ուրիշ մասում, Կվետտայից մինչև Նուշկա, արդէն երկաթուղու րէլսեր են անցկացնում, Այդպիսով, եթէ անգլիացիների տիրապետութեան առաջ ոչ մի արգելք չը ծագի, նրանք շուտով կը տարածեն իրանց ազդեցութիւնը և պարսկաստանի հարաւ-արևելեան մասի վրա։ «Եւ եթէ—ասում է «Новое Время» լրագիրը, մենք թոյլ տանք Անգլիային հաստատել իր ազդեցութիւնը Սէյիստանում և Պարսկաստանի հարաւ-արևելեան մասում, մենք մեր ձեռքով կը պատրաստենք մեզ համար միջին ասիական հարցի մեր շահերի համար անբարեյի լուծումն»։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱԿ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

6 սեպտեմբերի

ՎԻԵՆՆԱ։ Արցունեբքում տեղի ունեցած հանդիսաւոր ճաշկերոյթի ժամանակ Ֆրանց Յոսէֆ կայսրը խմեց Վիլհելմ կայսրի կենացը, արտայայտելով իր ջերմ բաւականութիւնը, որ կարող է ողջունել իր հաւատարիմ բարեկամին ու դաշնակցին, որը իր հետ տեսնվելու ցանկութեամբ պատասխանեց այսպիսի պատրաստակամ այցելութեամբ։ Եւ այդ հանգամանքը, անկասկած, աւելի մեծ ույժ է տալու մեր յարաբերութիւններին, որ այնքան սերտ և պինդ են։ Կայսրը վերջացրեց իր ճառը, խմելով Վիլհելմ կայսրի և երկու կայսրների անխախտելի բարեկամութեան կենացը։ Վիլհելմ կայսրը, խորին շնորհակալութիւն յայտնեց այդ սրտաշարժ խօսքերի համար և ապա շարունակեց. «Ինձ համար ոչ մի բան այնքան ախորժելի չէր կարող լինել, որքան Ֆրանց Յոսէֆ կայսրի ցանկութեանը պատասխանելով, այցելել Վիէննա՝ յարգելի բարեկամիս և դաշնակցիս ողջունելու համար։ Անկեղծ ուրախութեամբ ես նայում էի ձերդ բարձրութեան հպարտ զօրքերի վրա, որովհետև մեր երկուսի բանակները պահպանում և ընդացնում են մեր երկու պետութիւնների դաշնակցութիւնը, իբրև մի բարիք եւրօպական խաղաղութեան համար»։

ԲԵՐԼԻՆ։ Ներկայումս քաղաքական բանակցութիւններ են տեղի ունենում՝ Սօֆիայում և Կ. Պօլսում հաւաքական առաջարկութեան ներ անելու համար ծրագիր մշակելու նպատակով։ Երկու պետութիւններին էլ կը հասկացնեն, որ պատերազմ ծագելու դէպքում նրանք պէտք է իրանց վրա վերցնեն ամբողջ վտանգը և այդպիսով բոլորովին մի և նոյն է, թէ ինչ հետևանք կունենայ ընդհարումը, քանի որ պետութիւնները թոյլ չեն տայ գոյութիւն ունեցող status quo-ի փոփոխութիւն։

ԲԵՐԼԻՆ։ Բէյրութի վալի վերջնականապէս հաստատված է Խալիլը։

ՍՕՖԻԱ։ Մինիստրների խորհուրդը Կրկ-Քիլիսայի սանջակից փախածների համար յատկացրեց 20,000 ֆրանկ։ Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը մակեդոնացիների օգտին յատկացրեց 100,000 ֆրանկ։ Բոլորովին հնարովի է այն լուրը, թէ բոլգարական զօրքերը անցել են թիւրքական սահմանը։ Թիւրքիայի գործակալը բողոքեց բոլգարական մինիստր նախագահ Պետրովին, որ զէնքի են կանչված 3 դիվիզիաներ և կամաւորներ են հաւաքվել Դուբնիցայի և Կիւստենդիլի մօտ։ Պետրովը յայտնեց, թէ մօբիլիզացիան մտածակի է և զուտ պաշտպանողական բնաւորութիւն է կրում։

ԲՈՒՐԳԱՍ։ Եկան մօտ 3000 փախստականներ։ Թրիստոնեաների գլխովին կոտորածն ու նրանց գիւղերի աւերածութիւնը միայն աւելացնում են հրոսակախմբերի թիւը և ուժեղացնում են նրանց գործունէութիւնը։ Իւրաքանչիւր օր լուրջ ընդհարումներ են տեղի ունենում Բիտոլիայի սանջակում։

ՎԻԵՆՆԱ։ Ֆրանց Յոսէֆ կայսրը հրամայեց կոմս Բիւլովին յանձնելու իր պատկերը։

ԲԵԼԳՐԱԴ։ Թագաւորն առանձին ունկնդրութեան ընդունեց թիւրքական դեսպանին։ Ենթադրում են, որ ունկնդրութիւնը կապ ունի մակեդոնական հարցի հետ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Չերնոգորիական արտաքին գործերի մինիստրը այսօրվայ ունկնդրութեան ժամանակ սուլթանին յայտնեց իշխան Նիկօլայի շնորհակալութիւնը այն բանի համար, որ օսմանեան բանկը սուլթանի հրամանով լրացրել է չերնոգորիական փոխառութիւնը—70,000 ֆունտ ստերլինգ։ Նա իշխանի անունից բարեկամական հաւաստիացումներ արտայայտեց, որին սուլթանը պատասխանեց ամենասրտալից ձևով։

7 սեպտեմբերի

ՄՈՍԿՎԱ։ Մեծ Իշխան Սերգէյ Ալէքսանդրովիչը ամուսնու հետ ճանապարհ ընկաւ դէպի արտասահման։ Ցուցական թագուհին ճանապարհեց Նիկօլայեվսկի երկաթուղով։

ԼՎՕՎ։ Ցայտնի է դարձել, որ մօբիլիզացիայի ծրագիրները գողացված են հեծելազօրքի մօտից։ Գողը առաջացրեց է մեծ քիւրքիայի գրասենեակը։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Այժմ ընդհանուր դրութիւնը աւելի հանդարտ է համարվում, քան վերջին օրերը։

ՏՈՒԼՕՆ։ «Դիւշայլա» կրէյսերը, աչքի առաջ ունենալով Մակեդոնիայի դրութիւնը, գնում է Լեվանտ։

ՊԱՐԻԶ։ Մինիստրների խորհրդի ժամանակ Դելկասէն բացատրեց, որ Մակեդոնիայի հարցի վերաբերմամբ Ռուսաստանն ու Աւստրիան ցոյց են տուել պինդ վճռողականութիւն միջամտելու իրանց մշակած բարենորոգումների իրագործումն չառաջեցնելու համար։ Միւս պետութիւնները կը պաշտպանեն այն առաջարկութիւնները, որ կանեն Պետերբուրգի և Վիեննայի կաբինէտները։

ՁՕԼՆՕԿ։ Սերբիական թագաւորը իբր թէ յայտնել է մի ժուռնալիստի, որ եթէ նա բռնադատված լինի գահից հրաժարվել, այն ժամանակ իր որդուն չի թողնի Սերբիայում, թէկուզ դրա պատճառով վտանգվի սերբիական անկախութիւնը։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բոլգարական քաղաքական գործակալ Գեշովի հանդուն միջամտութեան շնորհիւ քիչ ժամանակ առաջ ձերբակալված բոլգարները ազատված են։

ՎԻԵՆՆԱ։ Բոլոր մեծ պետութիւնները վճռել են մի յայտագրով նախազգուշացնել, որպէս զի պատերազմական գործողութիւնների առաջն առնեն։ Ամենալաւ տեղեակ շրջաններում ասում են, որ Վիլհէլմ կայսրը և Բիւլովը այստեղի քաղաքագէտների հետ միասին Բալկանեան գործերի վերաբերմամբ արտայայտեցին վճռական կարծիք յօգուտ սուլթանի բարձրագոյն լիազօր իրաւունքները պահպանելու։

ԲՐԻՒՍԷԼ։ Վաճառականական ծառայողների միջազգային համաժողովում գլխաւոր քարտուղարը կարդաց նրանց անտեսական ու բարոյական դրութեան և միջազգային բիւրօ կազմակերպելու մասին զեկուցում։ Զեկուցման մէջ յիշված էր, որ Գերմանիան հրաժարվել է ճանաչել այդ բիւրօն։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սօֆիայից ստացված ճիշտ տեղեկութիւնների համեմատ Կիւստէնդիլի և Դուբնիցայի մօտ 20,000 մակեդոնացիներ հրոսակախմբեր են կազմակերպում։ Ղեկավարող շրջանները կարծում են, որ մակեդոնացիների թիւը շուտ-հինգ հազարի է հասնում։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Բարձրագոյն թոյլտուութիւն տրվեց մինիստրների կօմիտէտի նախագահին պահպանելու լիազօրութիւն Պետերբուրգում Ալէքսանդր III-ին արձան կանգնեցնելու մասնաժողովի գործունէութիւնը ղեկավարելու վերաբերմամբ։ Թագաւոր Կայսրը Բարձրագոյն հրամայեց, որ մինչև Հեռաւոր Արևելքի նահանգները կառավարելու մասին կանոնների մշակելը պրիամուրեան զօրքերը և զինուորական հիմնարկութիւնները ենթարկվեն Հեռաւոր Արևելքի փոխարքային։

8 սեպտեմբերի

ՍԱՄԱՐԱ։ Ներքին գործերի մինիստրը գնաց կայարան և ճանապարհ ընկաւ Ուֆա։

ՊՕՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ։ Փոխարքայի հրամանով սեպտեմբերի 10-ին հրաւիրվում է յանձնաժողով Հեռու Արևելքի շրջանների վարչութեան կանոնադրութեան նախագիծը կազմելու համար։ Սարջինայ հեռագրաթելը Պորտ-Արտուրից դէպի Չիֆու վերականգնված է։ Երկաթուղային և հեռագրական հաղորդակցութիւնը նոյնպէս վերականգնված է։

ԳԱԳՐԻ։ Բուսապահութեան առաջին ցուցահանդէսի բացումը Գագրիում նշանակված է սեպտեմբերի 19-ին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ներկայումս ռուսաց և աւստրիական դեսպանները խորհրդակցում են Մակեդոնիայում մտցնելիք րէֆօրմների նրանց անցեալ տարվայ ծրագրի մի փոքր ընդարձակման վերաբերմամբ։ Զինովևեվի առաջած ունկնդրութեան ժամանակ մանրամասն քննվում էր մակեդոնական շարժման հարցը։ Սուլթանը երախտագիտութիւն յայտնեց, մեծ պետութիւնների գործունէութեան եղանակի վերաբերմամբ։ Զինովևեվ ստիպողաբար խորհուրդ էր տալիս սուլթանին հրոսակախմբերի անկարգութիւններ ճնշելու ժամանակ դաժանութիւններ չը գործ դնել հրուշէվօում և ուրիշ տեղերում եղածների նման։ Սուլթանը յայտնեց, որ հրամանները վերանորոգված են։ Նա աւելացրեց, որ շրջանի մօտ երկու երրորդական մասը, ուր հրոսակախմբերը անկարգութիւններ են կատարում, մաքրված են վերջիններից, իսկ մնացած մասի մաքրումը պէտք է շատ շուտով ավարտի— Չերնոգորիական արտաքին գործերի մինիստրը մանրամասն տեղեկացրեց այն արգելքների վրա, որ անվում են չերնոգորցիների համար թիւրքաց տեղական իշխանութիւնների կողմից Բօյանում և խնդրում էր թիւրքական սահմանագծային կօմիսար նշանակել, որը չերնոգորիական կօմիսարի հետ կը կարգադրէր սահմանագծային վէճերը. սուլթանը խոստացաւ և շնորհակալութիւն յայտնեց իշխան Նիկօլային կօրեկտ գործունէութեան եղանակի համար՝ երկրի ներկայ դրութեան ժամանակ։—Թիւրքիայի այն դանգատներին, թէ սերբիական հրոսակախմբերը գալիս են Թիւրքիա, սերբիական դեսպան Գրուիչ յայտնեց մեծ վեզիրին, որ սերբիական ոչ մի հրոսակախումբ չէ անցնում սահմանը։

ԲԵԼԳՐԱԴ։ Բէլգրադի բերդապահ զօրքի օֆիցէրների պատւին տրված ճաշին թագաւորն ասաց. «Ամբողջ սերբութեան աչքերը ուղղված են այս դժուար օրերին զօրքի վրա. ժողովուրդը ամբողջ վստահութիւնը դնում է զօրքի վրա, և որպէս նրանց հրամանատար, ես երջանիկ եմ, որ կարող եմ հաւաստիացնել, որ պառակտում գոյութիւն չունի։—Նախկին դաւադրութեան մէջ մասնակցած 22 օֆիցէրները Նաշանցից բերված են Բէլգրադ, որի բերդապահ զօրքի մէջ կը լինեն այժմ բոլոր դաւադիրները։

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ։ Պատգամաւորների ժողովը կը գումարվի սեպտեմբերի 11-ին։ Ուսանողները գնացին գերեզմանոց և պսակ դրեցին Կօշուտի գերեզմանի վրա։ Ուսանողների պարագլուխը ճառ արտասանեց, որի մէջ ամենաեռանդոտ կերպով դատապարտում էր զօրքին տրված հրամանը և անուանում էր միապետին սահմանադրական բռնակալ, դրանից յետոյ, կատաղի ընծուծեամբ նա պատառոտեց հրամանի պաշտօնական հրատարակութիւնը։

ՎԻԵՆՆԱ։ Կոմս Բիւլով երկարատև խօսակցութիւն ունէր իտալական դեսպանի հետ։ Գերմանական կայսրը առանձին ունկնդրութեան ընդունեց կոմս Գօլուխովսկուն։ Երեկոյեան 8 ժամին երկու միապետները ներկայ էին ճաշին գերմանական դեսպան կոմս Վէդելի մօտ։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ։ Սանտո-Եագօում տեղի ունեցաւ երկրաշարժ—ամենազօրեղը 1885 թւից սկսած բոլոր եղածներից. նա շարունակվեց 15 վայրկեան։ Մի քանի պատեր փլվեցին։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Ասում են, որ ամէրիկական դեսպանը կորցրեց իր բոլոր յոյսը Պանամեան ջրանցքին վերաբերեալ դաշնագիրը վաւերացնելու մասին։

ԼՕՆԴՕՆ։ Շօտլանդիայի պետական քարտուղար լորդ Բալֆուր-Բերլէյ և գանձարանի ֆինանսական քարտուղար Էլլիօտ հրաժարական տուեցին։

ԲՐԻՒՍԷԼ։ Առևտրական և արհեստաւորական միջազգային կօնգրէսում հարցերը բաժանված են չորս յանձնաժողովների միջև, որոնք զեկուցումներ կը ներկայացնեն ընդհանուր ժողովին։ Դատաւորութիւնը հետևեալն է. աշխատանքի պայմանները, հովանաւորող օրէնսդրութիւնը, պրօֆէսիօնիալ, տէխնիկական և առևտրական կրթութիւնը, աշակերտութիւնը և ներկայացուցչութիւնը գոյութիւն ունեցող կամ կազմակերպվելիք հիմնարկութիւնների մէջ։

ՎԻԵՆՆԱ։ Գերմանական կայսրը ճանապարհ ընկաւ Դանցիգ։ Աւստրիական կայսրը ճանապարհ գնեց նրան կայարան։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. «Финляндская Газета»-ում տպագրված է Բարձրագոյն հրաման, որով յանձնարարւում է գեներալ-նահանգապետին մինչև 1904 թ. յունիսի 10-ը վերջնական եզրակացութիւն ներկայացնել այն հարցի մասին. թէ կարելի է բանալ 1904 թ. հերթական սէյմը այն դիտողութեամբ, թէ սէյմի զբաղմունքները կարող են բացվել միայն այն պայմանով, որ Ֆինլանդիայում մաքերի կառավարական հանդարտ դրութիւն տիրէ։

ԲԵՌԼԻՆ. «Fraukfurter Zeitung»-ը հաղորդում է, որ Սալաֆօվը սպանվել է Մնտասարի մօտ և նրա գլուխը բերված է այնտեղ։ Այդ տեղեկութեան հաստատութիւն չը կայ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Սեպտեմբերի 1-ին երկրորդ ներքին փոխառութեան խաղարկական տոմսերի տիրաժում ոչնչացան հետևեալ տոմսերը։

00113	03266	06539	09630	12914	17165
00225	03299	06617	09661	13032	17473
00277	03310	06843	09743	13155	17485
00401	03446	06947	09970	13421	17837
00457	03523	07019	10047	13555	17897
00615	03554	07047	10106	13629	17900
00677	03975	07255	10224	13651	17914
00704	04025	07257	10370	13663	17980
00711	04248	07308	10383	13806	17988
00775	04255	07341	10541	13821	18129
00814	04357	07656	10609	13852	18313
00819	04387	07751	10760	13877	18320
00867	04538	07829	10777	13902	18339
00873	04669	07914	10816	14033	18343
00986	04745	08009	10833	14063	18382
00989	04880	08043	10817	14169	18391
01022	04961	08047	10880	14307	18416
01151	04974	08228	10990	14337	18483
01157	05121	08363	11226	14507	18595
01404	05161	08539	11490	14717	18601
01552	05177	08547	11681	14739	18909
01572	05205	08562	11754	14841	19003
01660	05242	08680	11957	14991	19026
01672	05264	08784	11960	15101	19140
01679	05326	08805	11977	15180	19150
02081	05363	08863	12043	15308	19154
02139	05377	09046	12067	15358	19155
02183	05400	09087	12095	15576	19374
02260	05428	09166	12162	15611	19395
02284	05437	09201	12205	15653	19404
02460	05454	09209	12229	15717	19466
02468	05757	09291	12481	15737	19494
02487	05792	09300	12519	16120	19543
02601	05921	09353	12586	16227	19551
02747	06057	09355	12597	16252	19567
02762	06170	09430	12662	16405	19609
02898	06299	09473	12690	16622	19611
02936	06342	09485	12719	16786	19663
03040	06365	09522	12721	16798	19799
03110	06487	09559	12774	16890	
03232	06519	09565	12833	17089	

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ՔԱՋՈՒՆԻ ՏԷՐ-ԲԱՆԵԱՆ
ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՄԱԼՈՒՄ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴՊՐՈՑ և ՊԱՆՍԻՈՆ

Յով. Մելիք-Ջհանեանցի

Ընդունվում են գիշերօթիկ և երթևեկ աշակերտներ և պատրաստվում են բոլոր միջնակարգ դպրոցները մտնելու համար։ Աւանդվում են գերման., ֆրանս. և լատին. լեզուները։
Тифлисъ. Армянскій базаръ, домъ Гургенова, № 28. (և. հ. չ.) 10—10

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ

յարմարեցրած պետական միջնակարգ դպրոցների դասընթացին։
Աշխ. Յովհաննէս աւագ քահ. Մարտիրոսեանց։
Վաճառվում է «Կենտրոնական» և «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցներում և հեղինակի մօտ, Բեհբուդեան փողոց № 50։ 2—3

Վլադիկավկազում նոր բացված

Ս. Ե. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՆ

ընդունում և վաճառում է ամեն տեսակ հայերէն գրքեր և հրատարակութիւններ։ Հասցէն՝ Владикавказъ. Книжный магазинъ С. І. Казарова. 2—10

ՆԿԱՐԻՉ ԳԷՈՐԳ ԲԱՇԻՆՋԱՂԵԱՆԻ

ՆԿԱՐՉԻ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԻՐՔԸ

6 տպագրական թերթից բաղկացած, շքեղ վերժէ թղթի վրա տպած, ընտիր տրատատեմանեան թղթով շապկած, լոյս տեսաւ և ծախվում է Պետերբուրգում։
Գինն է 35 կ. ծանրապարհածախսով.
Դիմել հետևեալ հասցէով. С. Петербоургъ, „Пушкинская скоропечатня", Христафору Башинджагянъ, Лештуковъ пер., д. № 4. 1—10

Մի Հին Ուսուցիչ

փնտռում է ուսուցչի պաշտօն Թաւրիզի կամ Պարսկաստանի հայոց որ և է դպրոցում։
Դիմել՝ Ագուլիս. Ա. Սուսանեանին։
(և. հ. չ.) 1—6

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Վերադարձել է հանքային ջրերից և վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը։ Գանօվսկայա փող., № 20, տ. Թամամշեվի (Гановск. ул., д. Тамамшева, № 26).
Առաւօտեան 9—10½ ժամը
Երեկոյեան 5— 7 ժ.

ԲԺԻՇԿ

Ս. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Ընդունում է մանուարաչէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախ ունեցող հիւանդներին։
• Քիմիկօ-միկրօսկօպիական կաբինէտ։
Ամենայն օր Առաւօտ. 12—2 ժ.
Երեկոները 5—6 ժ.
Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանովի. № 20. Բախչիևի դեղատան կից. Большая Ванкская ул. домъ Кузанова, № 20, рядомъ съ аптекой Бахчіева. 7—100

Իմ աշխատութեամբ լոյս են տեսել հետևեալ

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ

Աշակերտաց համար.

1.	Դասատետր կրօնի	ա. տարի	. — 25
2.	» »	բ. »	. — 20
3.	» »	գ. »	. — 30
4.	Հին-ուխտ	դ. »	. — 35
5.	Նոր-ուխտ	ե. »	. — 40
6.	Գործք առաքելոց	զ. »	. — 40

Ուսուցչաց համար.

7.	Ուղեցոյց կրօնի—Հին-ուխտի (սպառ.)	— —
8.	» » —Նոր-ուխտի	. 2— 5
9.	Ուսումն քրիստոնէական կրօնի Դ. հ.	1—50
10.	» » » Ե. »	— 50

Ինձ դիմողներին սատանում են 1. 6 տարիների համար 25%. 2, 3, 4, 5 տարիների համար 20%, իսկ 7, 8, 9, 10 տարիների համար 35% զեղչ։
Կարելի է դիմել—1) ինձ (Коммерческое училище), 2) Центральная книжная торговля и 3) Книжный магазинъ „Гуттенбергъ".
14—100 Սահակ քահ. Սահակեանց

ՄԻ ՓՈՐՁՎԱԾ ՀԱՇՎԱՊԱՀ

Աւելի համեստ պայմաններով ցանկանում է հաշուապահի պաշտօն ստանձնել՝ կէսօրից յետոյ զբաղվելու պայմանով։ Նոյնը ընդունում է ամեն տեսակ գրաւոր զբաղմունքներ։
Հասցէն խնդրեմ թողնել «CORBOZ» կալբասի մագազինում, Երևանեան հրապարակի վրա։ 2—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԷՈՐԳ-ԲԵԳԵԱՆ.

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փ. տ. № 8.
(և. հ. չ.) 13—100

ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ

ԳՐԱՇԱՐՆԵՐ

ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

Դիմել՝ Михайловскій пр., № 82, Типографія Каменмахера. 3—3

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն

«ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ»—«MESSAGERIES MARITIMES».

15/28-ին սեպտեմբերի մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 5-ին, «Memphis» շոգենաւը, հանդիպելով Տրապիզօն, Սամսոն, Կ. Պոլիս, Դարդանել, Զմիւռնիա, Պիրէյ, Սիւզ, Մարսէյլ, Հավր և Լօնդօն։
Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները մինչև Պարիզ, նոյնպէս և մինչև Շանգհայ (Ջինաստանում), Վլադիվօստօկ գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում պակասեցրած գներով։
Ապրանքների մասին հարկաւոր տեղեկութիւնների համար դիմել՝ Ընկերութեան Թիֆլիսի գործակալ՝ պ. Վ. Ցակորեանին, նախկին Արծրունու գալէրէյում, № 127 գրասենեակը, հեռախօս № 608։ Գրասենեակը բաց է՝ ժամը 9—1-ը ցերեկվայ և 5—7-ը երեկոյեան, բացի կիրակի օրերից։ 1—1

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԷՊՔԻՑ!!!

Վ. և Ա. ԽՈՒԴԱՎԵՐԴԵԱՆՆԵՐԻ

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ,

որը գտնվում է Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, առաջին գիմնազիոնի հանդէպ՝ նշանակված է

ՄԻՄԻԱՅՆ 15 ՕՐՈՎ

ՉԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ։

Ծախու տրված են ձմեռային և ամառային սեզոններից մնացած՝ տղամարդկանց, կանանց և երեխաների բոլոր ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ, որոնք անպատմելի կերպով պակասեցրած են իսկականից—30%-ից մինչև 50%։

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԷՊՔԻՑ!!!

Անպայման առանց սակարկութեան։ 15—15

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

2-րդ տպագրութեամբ

Կ. ԿՈՒՍԻԿԵԱՆՑԻ և ԼԵՒՈՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆՑԻ

կազմած

ՄԱՅՐԵՆԻ ԽՕՍՔ

Ընթերցանութեան ձեռնարկ 3-րդ և 4-րդ տարիների համար՝ հայերէն-ռուսերէն բառգրքով։

ԳԻՆՆ Է 70 ԿՕՊ.

Դիմել. Թիֆլիս՝ «Մուրճի» խմբագրատուն կամ «Գուտտենբերգ» և «Կենտրոնական» գրավաճառանոցներին։ 5—10

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Թիֆլիս, Միքայէլեան փողոց, № 161.

Պարապմունքները կը սկսվեն սեպտեմբերի 10-ին։ Դասընթացքը կիսամեայ է։ Մանկավարժական կազմը—լաւագոյն մասնագէտներից։ Կուրսերին կից կան ապրանքային մուզէյում, գրադարան և բիւրօ. ընդունվում են երկու սեռի անձինք։ Ծրագիրը—Ս. Պետերբուրգի կուրսերի նման։ Դասախօսութիւններ ապրանքագիտութիւնից, առևտրական տնտեսագիտութիւնից, հաշուագիտութեան զանազան ճիւղերից—բանկային, երկաթուղային, պետական, խմիչքեղէնի արքունի վաճառման, գործարանային և այլն։ Խնդիրներ ընդունվում են մինչև սեպտեմբերի 10-ը կուրսերի դիւանատանը։ Միքայէլեան փողոց, № 161, առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև ժամի 1-ը և երեկոյեան 5—8-ը։

Հիմնադիր Ի. Բրօն Ֆօն Բրէններ։

և. հ. կ. 8—15

ՊԻԼԻԼՆԵՐ

CASCARA MIDY

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ

ժողովրդական միջոց

ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Չափը—2 պիլիւլ երեկոյեան, պառկելուց առաջ։
CASCARA MIDY (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում ստամոքսի մէջ ցաւեր, սրտի խառնում, կամ փորլուծութիւն։
Դեղատուն Midy, 113, faubourg, St-Honoré, Պարիզ, Ռուսաստանի գլխաւոր դեղատներում։ (28 օ. 11, 25 ս. 9, 23 հ.

Ֆինանսների մինիստրութիւնից հաստատված

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

երկու սեռի անձանց համար

[Баку, Прачешная, домъ Теръ-Ованесова]

Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական-առևտրական կրթութիւն եւ պատրաստել հմուտ հաշւապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։
Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առևտրական թւաբանութիւն և թւաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշւապահութիւն՝ առևտրական, արդիւնաբերական-գործարանական և բանկային. 3) Առևտրական թղթակցութիւն. 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առևտրական և մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի). 7) Ուսումն գրող մեքենայի վրա։
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 20-ից։ Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից ամենայն օր, կուրսերում՝ առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան 4-ից մինչև 7 ժամը։ Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа)—տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար։ Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ Баку, Учредителю Коммерческихъ Курсовъ А. И. Теръ-Каспарову. (և. չ.) 17—25